

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten 2021/1060, 2021/2115, direktiivin 2003/87/EY ja päätöksen KOM(2022) 231 muuttamisesta (REPowerEU:n rahoitus)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten 2021/1060, 2021/2115, direktiivin 2003/87/EY ja päätöksen KOM(2022) 231 muuttamisesta (REPowerEU:n rahoitus) (U 62/2022 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 23/2022 vp - U 62/2022 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Katja Tuokko, työ- ja elinkeinoministeriö
- akatemiaturkija Timo Miettinen, Helsingin yliopisto, Eurooppa-tutkimuksen keskus
- professori Esa Vakkilainen, Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto LUT
- kehitysjohtaja Juha Turkki, Climate Leadership Coalition ry
- johtava asiantuntija Kati Ruohomäki, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Sampo Seppänen, Energiateollisuus ry
- johtava asiantuntija Martti Kätkä, Teknologiateollisuus ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ekonomisti Jussi Ahokas, BIOS-tutkimusyksikkö

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Valtiontalouden tarkastusvirasto
- työelämäprofessori Vesa Vihriälä

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

Viitetiedot

Talousvaliokunnan lausunto TaVL 33/2022 vp — E 76/2022 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Alla käsitellään ensin puheenjohtajan osittaista kompromissiehdotusta suhteessa komission alkuperäiseen ehdotukseen. Tämän jälkeen käsitellään uutta rahoitusta ja allokaatioavaimia koskevia neuvotteluissa esiin tulleita ehdotuksia. Keskeisimpiä muutoksia osittaisessa kompromissiehdotuksessa ovat uutena tullut mahdollisuus siirtää RRF-välineen REPowerEU-lukuun varoja Brexit-mukautusvarauksesta ja oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF). Lisäksi kompromissiehdotuksessa on täsmennetty REPowerEU-luvun laatimista koskevia säännöksiä.

Siirrot Brexit-mukautusvarauksesta

Komission ehdotus ei sisällä mahdollisuutta siirtää Brexit-mukautusvarauksen määrärahoja elpymis- ja palautumistukivälineeseen.

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat toimittaa komissiolle 15.2.2023 mennessä perustellun pyynnön siirtää elpymis- ja palautumistukivälineeseen kaikki Brexit-mukautusvarausasetuksen (EU) 2021/1755 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetut alustavat määrärahat tai niiden osan. Siirrot olisivat jäsenvaltiolle vapaaehtoisia. Suomen osalta kyse olisi siten enintään 23,2 miljoonan euron alustavan Brexit-mukautusvarauksen siirrosta.

Siirtopyynnön hyväksymisen edellytyksenä olisi, että ehdotetut siirrot ja niiden käyttötarkoitus edistävät osaltaan Brexit-mukautusvarauksen tavoitteiden saavuttamista. Brexit-mukautusvarausasetuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan varauksesta annetaan tukea Yhdistyneen kuningaskunnan unionista eroamisen haitallisten taloudellisten, sosiaalisten, alueellisten ja tapauksen mukaan ympäristöön liittyvien seurausten torjumiseksi jäsenvaltioissa, mukaan lukien niiden alueet ja paikalliset yhteisöt sekä toimialoilla, erityisesti niillä, joihin eroaminen vaikuttaa haitallisimmin, ja tähän liittyvän, taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen kohdistuvan kielteisen vaikutuksen lieventämiseksi.

Siirrot JTF:stä

Komission ehdotuksen mukainen rajoitettu siirtomahdollisuus CPR-yleisasetuksessa (EU) 2021/1060 ei koske oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) määrärahoja.

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen mukaan asetuksen (EU) 2020/2094 (elpymisvälineasetus) nojalla asetuksen (EU) 2021/1056 (JTF-asetus) 4 artiklan mukaisesti kohdennettuja JTF-määrärahoja voitaisiin kuitenkin siirtää elpymis- ja palautumiskykyvälineeseen. Siirrot oli-

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

sivat jäsenvaltiolle vapaaehtoisia. Kuluvan kalenterivuoden varoja voitaisiin siirtää, edellyttäen että siirtopyyntö tehdään ennen 1 päivää marraskuuta.

Muut muutokset

Komission alkuperäisen esityksen mukaan REPowerEU-luvun laatiminen oli pakollista kaikille jäsenvaltioille, jotka muuttavat tai päivittävät elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa muutetun asetuksen voimaantulon jälkeen. Kompromissiehdotuksen mukaan luvun laatiminen olisi pakollista vain, jos jäsenvaltio haluaa hakea lisärahoitusta REPowerEU-toimenpiteisiin.

Komission alkuperäisessä esityksessä REPowerEU-luvun toimenpiteiden oli oltava uusia toimenpiteitä, eli muita kuin jäsenvaltion hyväksytyssä elpymis- ja palautumissuunnitelmassa lueteltuja toimenpiteitä. Kompromissiehdotuksen mukaan REPowerEU-lukuun voitaisiin sisällyttää toimenpiteitä, jotka eivät olisi muutoin toteutettavissa jäsenvaltion saannon tippumisen ja objektiivisten olosuhteiden vuoksi.

Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa on myös lisätty mahdollisuus rahoittaa rakennusten energiatehokkuuteen liittyvää kriittistä infrastruktuuria. Energiansiirtojärjestelmien pullonkaulojen vähentämisen lisäksi kompromissiehdotuksessa mahdollistettaisiin energian jakeluverkoston pullonkaulojen vähentäminen.

Puheenjohtajan ehdotuksessa on lisäksi yksinkertaistettu ja täsmennetty REPowerEULuvun laatimiseen liittyviä ohjeita.

Uutta rahoitusta koskevat ehdotukset

Komission ehdotuksessa REPowerEU-hankkeiden rahoitus koostuisi uudesta 20 mrd. euron rahoituksesta, joka siirrettäisiin päästökaupan markkinavarauksien päästöoikeuksien myymisestä saaduista tuloista. Osa jäsenvaltiosta on katsonut, että uutta rahoitusta REPowerEU-hankkeiden rahoitukseen ei tarvita ja on suhtautunut kriittisesti markkinavakaussuunnitelman käyttöön REPowerEU-hankkeiden rahoittamiseksi.

Käsittelyn aikana on uutena vaihtoehtona markkinavakaussuunnitelman käytölle avustusmuotoisen rahoituksen kokoamisessa ehdotettu innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien käyttöä REPowerEU-hankkeiden rahoittamiseksi. Tämän Tanskan ehdotuksen mukaan innovaatorahaston päästöoikeuksien huutokauppatuloja vuosina 2026-2030 siirrettäisiin etupainotteisesti RRF:ään REPowerEU-tavoitteiden rahoittamiseksi vuosina 2023-2026. Innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien käyttöä on perusteltu sillä, että innovaatorahaston koko tulee korkeamman päästöoikeuden hinnan takia olemaan todennäköisesti suurempi, kuin mitä komissio on aikaisemmin vaikutusarvioissaan esittänyt.

Tässä vaihtoehdossa innovaatorahastoa käytettäisiin REPowerEU-hankkeiden rahoitukseen siten, että innovaatorahaston osuudesta huutokaupattavien päästöoikeuksien määrä ja kerättävä summa olisivat rajatut (max. 20 mrd. euroa ja max. 250 milj. päästöoikeutta). Tällöin päästöoikeuden hinnan kasvaessa päästöoikeuksia olisi tarve huutokaupata vähemmän ja päinvastoin. Samalla myös rajattaisiin siirrettävän summan määrä alle 20 mrd. euron. Innovaatorahaston käyt-

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

töä on perusteltu sillä, että rahaston tavoitteet ovat pitkälti samat kuin REPowerEU:n ja tällöin REPowerEU:n tavoitteiden saavuttamiseen tarvittavat varat saataisiin nopeammin käyttöön. Osa jäsenvaltioista on valmis tutkimaan ehdotusta innovaatorahaston käytöstä tarkemmin, jotta vältyttäisiin markkinavakaushavaran käyttöä.

Vaikka markkinavakaushavaran käyttöä ovat eräät jäsenmaat kannattaneet, on myös keskusteltu, kuinka varmistetaan tällöin päästökaupan tehokkuus ja toimivuus.

Alustavissa epävirallisissa pohdintoissa on ollut esillä erilaisia yhdistelmiä sekä markkinavakaushavaran että innovaatorahaston käytöstä rahoituksen kokoamiseksi. Puheenjohtajamaa ei ole esittänyt uutta rahoitusta koskevaa kompromissiehdotusta.

Ehdotukset allokatioavaimiksi

REPowerEU:n tavoitteiden mukainen rahoitus kanavoidaan RRF-tukivälineen kautta. Parhailaan neuvotellaan siitä, miten mahdollinen uusi rahoitus tullaan jakamaan jäsenvaltioiden kesken ja tähän onkin tehty muutamia ehdotuksia. Euroopan komission ehdotus on jakaa tukimuotoista rahoitusta RRF-tukivälineen allokatio-osuuksien perusteella. RRF-avaimessa pyrittiin ottamaan huomioon koronaviruksen vaikutukset jäsenvaltioihin sekä koheesioon liittyvät kysymykset. REPowerEU:n tavoitteet ovat osin erilaiset, minkä vuoksi keskustelua on käyty siitä, pitäisikö allokatioavainta muokata.

Kolme EU-jäsenvaltiota on tähän mennessä tehnyt oman ehdotuksensa rahoituksen allokatioavaimesta: Ranska, Slovakia ja Italia (2 kappaletta). Jokaisessa näistä ehdotuksista 70 prosenttia rahoituksesta pohjautuisi pääosin RRF-asetuksen mukaiseen jakoavaimen määritelmään. Lopun 30 prosentin jakamiseksi jäsenvaltiot ehdottavat erilaisia menetelmiä.

Ranskan ehdotus

Ranskan ehdotuksessa 30 prosentin osalta jakoavain korvataan indikaattorilla, joka perustuu investointihyödykkeiden vuosihinnanmuutokseen vuoden 2022 ensimmäisellä neljänneksellä suhteessa EU-keskiarvoon. Tällä yritetään tuoda esiin tuottajahinnoissa tapahtuneet muutokset, jotka johtuvat geopolitiisesta tilanteesta. Indikaattori ei vastaa suoraan REPowerEU-välineen tavoitteeseen luopua venäläisestä energiasta ja fossiilisista polttoaineista. Sen käyttöä on perusteltu kriisin kokonaisvaikutuksen huomioimisella pelkkien suorien energiariippuvuustasojen sijaan. Lisäksi indikaattorin käytössä ongelmana ovat tarkentuvat tilastot sekä vertailuajankohdan valinta. Ranskan ehdottamalla laskentatavalla suurimmat osuudet saisivat Espanja, Italia, Ranska ja Saksa.

Slovakian ehdotus

Slovakian ehdotuksen pohjana on RRF-avaimen ja REPowerEU:n tavoitteiden eroavuus. Ehdotuksen mukaan jakoavaimen pitäisi perustua enemmän riippumattomuuteen Venäjältä tuodusta fossiilisesta energiasta. Ehdotuksessa 70 prosentin osuutta muokataan jonkin verran ja se muodostetaan jäsenmaiden vuoden 2019 bruttokansantuotteen (henkilöä kohden) ja väkiluvun perusteella. 30 prosentin osuus jaettaisiin energiariippuvuuden perusteella. Energiariippuvuus on mää-

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

ritelty kaasun ja öljyn tuontina Venäjältä suhteessa EU:n keskiarvoon vuosina 2015-2019. Jakoavaimen käyttöä on perusteltu sillä, että se kuvaisi paremmin suoraa riippuvuutta Venäjän fossiilista polttoaineista ja siinä on näin ollen pyritty ottamaan huomioon REPowerEU:n tavoitteet. Vaikka ehdotuksessa on mukana Venäjältä tuodun maakaasun ja öljyn osuus, vaihtoehdossa ei ole huomioitu Venäjältä tuodun sähkön merkitystä. Tämän ehdotuksen mukaiset maakohtaiset allokatiot muuttuvat huomattavasti komission alkuperäisen ehdotuksen mukaisesta RRF-avaimen allokatioista. Tällä laskentatavalla suurimmat osuudet saisivat Puola, Saksa, Italia ja Romania.

Italian ehdotus

Italia on tehnyt kaksi ehdotusta, joissa 30 prosentin osuus perustuisi hieman eri tavoin laskettuihin maakaasun osuuksiin kokonaisenergian käytöstä suhteutettuna jäsenvaltion bruttokansantuotteen (henkilöä kohden) tasoon sekä väestöosuuteen koko EU-alueesta vuonna 2019. Kaasuriippuvuus laskettaisiin keskiarvona vuosilta 2016-2020. Jakoavain huomioi kaasun kokonaismerkityksen jäsenvaltioiden energiataloudessa, mutta se ei huomioi riippuvuutta energian tuonnista Venäjältä. Kaasuriippuvuus on tällä laskentatavalla suurinta Italiassa, Espanjassa, Saksassa ja Ranskassa ja ne saisivat suurimmat osuudet rahoituksesta.

Valtioneuvoston kanta

Suomen kannat komission alkuperäiseen ehdotukseen on selostettu valtioneuvoston selvityksessä E 76/2022 vp ja saman sisältöisessä U-kirjelmässä U 62/2022 vp. Kantoja tarkennetaan nyt seuraavilta osin:

Osana Venäjän tuontien energiariippuvuuden nopeaksi vähentämiseksi tarvittavia välttämättömiä toimia Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaiset oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) elpymisvälineellä rahoitettavien määrärahojen siirrot, samoin kuin Brexit-mukautusvarauksen jäsenvaltioille alustavasti varattujen määrärahojen siirrot. Siirtojen tulee olla vapaaehtoisia siten, että jäsenvaltioilla säilyy päätösvalta muutosten tarpeellisuuden arviointiin kansallisista ja alueellisista lähtökohdista.

Ensisijaisesti Suomi suhtautuu erittäin varauksellisesti siihen, että REPowerEU-hankkeisiin kohdennettaisiin uutta rahoitusta. Toissijaisesti Suomi katsoo, että rahoituksen määrää tulisi pienentää komission ehdottamasta 20 miljardista eurosta ja REPowerEU:n toimet tulisi lähtökohtaisesti rahoittaa siten, että markkinavakaussvarannon toimintaan ei puututa. Suomi on valmis tarkastelemaan avoimesti markkinavakaussvarannosta kohdennettavaa rahoitusta korvaavia rahoitusväyliä, mukaan lukien innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien huutokauppatulojen käyttöä REPowerEU-tavoitteiden rahoittamiseksi. Mikäli markkinavakaussvarannon käyttö arvioidaan kuitenkin välttämättömäksi, tulisi pyrkiä varmistamaan, ettei tästä aiheudu häiriöitä päästöoikeusmarkkinoille ja että varannosta vapautetut päästöoikeudet lyhennettäisiin 2026 alkavan kauden päästöoikeuksien lukumäärästä. Lisäksi on tärkeää, että EU:n 55-valmiuspaketin tavoitteet saavutetaan viivästyksettä.

Suomi voi tarkastella ehdotettuun uuteen rahoitukseen sovellettavan allokatioavaimen muuttamista suhteessa voimassa olevassa RRF-asetuksessa esitettyyn allokatioavaimen. Suomi korostaa, että allokatioavaimen tulisi heijastaa REPowerEU:n tavoitteita

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta, tavoitteet ja arvioinnin lähtökohdat

Ehdotus on osa laajaa REPowerEU-pakettia, jonka taustalla on tarve katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä ja nopeuttaa siirtymää puhtaaseen energiaan. Osana tätä kokonaisuutta komissio on antanut asetusehdotuksen REPowerEU:n rahoituksen kanavoimiseksi elpymis- ja palautumistukivälineen eli RRF:n kautta. Talousvaliokunta on aiemmin ottanut kantaa asiaan lausunnossaan asiaa koskevasta E-kirjeestä (E 76/2022 vp — TaVL 33/2022 vp). Nyt käsiteltävässä jatkokirjelmässä tarkennetaan Suomen kantoja määrärahojen siirron, uuden rahoituksen ja allokatioavaimen osalta.

Talousvaliokunta keskittyy tässä lausunnossaan arvioimaan käsillä olevien kompromissiratkaisuiden, erityisesti allokatioavaimen ja lisärahoituksen vaikutuksia ja ehdotuksen suhdetta päästökauppajärjestelmään.

Talousvaliokunta on aiemmin ottanut edellä viitatussa lausunnossaan kantaa ehdotuksen peruslähtökohtiin ja oikeudellisiin ongelmiin. Nämä ovat puolestaan pitkälti samankaltaisia kuin alkuperäisen elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) ongelmakohdat, koska REPowerEU-ehdotuksen mukainen rahoitus toteutettaisiin elpymis- ja palautumistukivälineen kautta.

Talousvaliokunta korostaa, että ehdotuksen perusongelmat koheesiopolitiikan toimivallan laajasta käytöstä sekä varainkäytön ja harkintavallan laajuudesta ovat edelleen ajankohtaisia. Elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan käyttöalan laajentaminen, vaikkakin rajatulla tavalla, on omiaan tekemään järjestelystä myös pysyväisluonteisemman. Talousvaliokunta korostaa myös, että nyt käsillä oleva tarve luopua venäläisestä energiasta on kiistaton, mutta sen kohdistuminen ja tilanteen edellyttämät tukitoimet ovat erilaisia kuin RRF-tukivälineeseen liittyvät koheesiopolitiikan lähtökohdat ja koronakriisin vaikutukset jäsenvaltioihin. Samalla talousvaliokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että REPowerEU on laajasti energiamurrokseen liittyvä kokonaisuus, joka edellyttää sekä investointeja uusiutuvaan energiantuotantoon että energiansäästötoimia.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä hyödyntää ensisijaisesti olemassa olevaa EU-rahoitusta Venäjän tuontien energiasta irrottautumisen nopeuttamiseksi. Talousvaliokunta pitää sen vuoksi kannatettavana oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) elpymisvälineellä rahoitettavien määrärahojen siirtoa ja brexit-mukautusvarauksen jäsenvaltioille alustavasti varattujen määrärahojen siirtoa. Talousvaliokunta korostaa valtioneuvoston kannassakin todettua siirtojen vapaaehtoisuutta ja kansallista päätösvaltaa muutosten tarpeellisuuden arvioinnissa.

Allokatioavain

Nyt arvioitavassa jatkokirjelmässä on todettu Suomen olevan valmis tarkastelemaan ehdotettuun uuteen rahoitukseen sovellettavan jakoavaimen muuttamista suhteessa voimassa olevaan RRF-asetuksessa esitettyyn jakoavaimeen. Voimassa olevan RRF-asetuksen allokatioavaimen perusteissa eivät näy REPowerEU-tavoitteet Venäjän fossiilisesta energiasta irtautumiseksi.

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

Talousvaliokunta pitää ongelmallisena, että kirjelmän perusteella jäävät avoimeksi sekä Suomen allokatioavainta koskevat neuvottelutavoitteet että Suomen kanta kirjelmässä esitettyihin kompromissivaihtoehtoihin. Talousvaliokunta katsoo, että allokatioavaimen tulee ottaa huomioon erityisesti Venäjä-riippuvuus, venäläisestä energiasta irtautumisen vaikutukset, teknologianeutraliteetin lähtökohta ja eri energiamuotojen merkitys jäsenvaltioissa. Myös tuontisähkö Venäjältä on osa Venäjä-riippuvuutta, jonka katkaisua REPowerEU-suunnitelmalla tavoitellaan. Tältä kannalta allokation perustaminen esimerkiksi puhtaasti maakaasun osuuteen olisi ongelmallista.

Uusi rahoitus ja päästökauppajärjestelmän ohjausvaikutus

Komission ehdotuksen mukaan REPowerEU-hankkeiden rahoitukseen ohjattaisiin 20 miljardia euroa uutta rahoitusta, joka siirrettäisiin päästökaupan markkinavakauserävarannon (MSR) päästöoikeuksien myymisestä saaduista tuloista. Tällä olisi vaikutuksia päästöoikeuksien tarjontaan ja hintaan.

Talousvaliokunta suhtautuu erittäin varauksellisesti uuden rahoituksen kohdistamiseen REPowerEU-hankkeisiin. Markkinavakauserävaranto on luotu varmistamaan päästökaupparämarkkinan vakautta poistamalla ylimääräisiä päästöoikeuksia tai tietyissä tilanteissa vapauttamalla näitä ennalta sovittujen sääntöjen puitteissa.

Talousvaliokunta on useissa asiayhteyksissä korostanut EU:n päästökauppajärjestelmän ensisijaisuutta ilmastopolitiikan kustannustehokkaana ohjauskeinona. Talousvaliokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että markkinaehtoiseen päästökaupparämarkkinaan puuttuminen ehdotetulla tavalla heikentää luottamusta markkinasääntöihin. Markkinavakauserävarannon päästöoikeuksien käyttö fiskaaliin tarkoituksiin on ristiriidassa markkinavakauserävarannon toimintaperiaatteiden kanssa ja voi luoda ennakkotapauksen vastaaville menettelyille myös tulevaisuudessa. Vaikka ehdotus on päästökaupparämarkkinan kokoon nähden kooltaan maltillinen, talousvaliokunta pitää ongelmallisena sen luomaa epävarmuutta toiminta- ja investointiympäristöön. Tämä voi osaltaan myös vähentää investointihalukkuutta vähäpäästöisempiin ratkaisuihin. Korvaavien rahoitusväylien toteuttamiskelpoisuutta arvioitaessa on otettava erityisesti huomioon Suomen saanto ja ratkaisujen vaikutukset energiamurroksen edellyttämiin innovaatioihin ja investointeihin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitettyin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp

Helsingissä 21.9.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sanni Grahn-Laasonen kok

jäsen Atte Harjanne vihr

jäsen Mari Holopainen vihr

jäsen Hannu Hoskonen kesk

jäsen Pia Kauma kok

jäsen Matias Mäkyne sd

jäsen Raimo Piirainen sd

jäsen Janne Sankelo kok

jäsen Veikko Vallin ps

jäsen Tuula Väättäin sd

jäsen Johannes Yrttiaho vas

varajäsen Juha Mäenpää ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Euroopan komission sekä jäsenmaiden tavoite irrottaa unioni venäläisestä energiasta on kannatettava. Tämän vuoksi on kyseenalaista luoda komissiolle keinotekoista tarvetta puuttua jäsenmaiden toimivaltaan kuuluvaan asiaan. Muodostuu vaikutelma, että komissio pyrkii määräämään yhden jäsenmaan maksamaan toisen jäsenmaan energiauudistukset.

Lisää huolta aiheuttaa se, että elpymis- ja palautumistukivälinettä (RRF) käytettäisiin muuhun kuin mihin väline on luotu. Tältä osin aiempi perussuomalaisten eriävä mielipide (TaVL 33/2022 vp) on edelleen ajankohtainen.

Päästöoikeuksien markkinavakausvarannolla on jo tehtävä. Varannolla on tarkoitus puuttua päästöoikeuksien markkinahäiriöihin. Tämä tavoite voi vaarantua, jos varantoa aletaan käyttää poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Jatkokirjelmän rahoitustuen jakokaavat

Jatkokirjelmässä on esitetty myös uusia tapoja jakaa tukirahoja. On huomioitava, että irtaantuminen venäläisestä energiasta ei välttämättä tue komission ilmasto-ohjelma Fit for 55:n tavoitetta. Esimerkiksi venäläisen kaasun korvaaminen ei-venäläisellä kivihiilellä toteuttaisi REPowerEU:n tavoitteet, mutta toimisi ilmasto-ohjelmaa vastaan.

Asiantuntijakuulemisissa on esitetty huoli siitä, ettei rahoitustuki välttämättä kohdennu tarkoituksenmukaisesti, vaan tuilla saatetaan esimerkiksi pitää fossiilisen energian hinta matalalla tasolla. Tässä mielessä etukäteen jaetut tuet saattavat lisätä moraalikatoa.

Moraalikadon uhka ei hälvene kehittämällä erilaisia laskentatapoja tai hakemalla uusia rahoituskanavia. Siten oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) tai brexit-mukautusvarauksesta tehdyt siirrot eivät ratkaise tätä ongelmaa.

Rahoituspäätösten viivytys

EU:ssa on valitettavasti vakiintunut käytäntö, missä ensin päätetään politiikkatoimesta ennen kuin on mietitty toimen rahoitus. Tämä käytäntö on muodostunut useasti Suomen etujen vastaiseksi, kun rahoituspäätöksen aikaan jäsenmaat on selkä seinää vasten pakotettu haalimaan rahoitus.

Suomen tulisi unionissa edistää päinvastaista toimintakulttuuria.

Toiseksi, toistuva vaikutusarvioiden puute tai arvioiden merkittävät puutteet johtavat herkästi Suomelle epäedullisiin ratkaisuihin isojen jäsenmaiden huolehtiessa omista eduistaan. Suomen tulisi tästä syystä hylätä järjestään kaikki puutteellisesti valmistellut esitykset.

Valiokunnan lausunto TaVL 35/2022 vp
Eriävä mielipide 1

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon ja että Suomi huomioi kansallisen edun hylkäämällä esitetyt REPowerEU:n rahoitusasetusehdotukset.

Helsingissä 21.9.2022

Veikko Vallin ps

Juha Mäenpää ps